

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci navrhovatelů: a) **Mgr. L. H.**, b) **JUDr. Ing. M. J.**, c) **L. S.**, zastoupená Mgr. Ludvíkem Novotným, advokátem se sídlem Letohrad, Václavské náměstí 76, d) **Mgr. M. K.**, proti odpůrci: **Ministerstvo zdravotnictví**, se sídlem Praha 2, Palackého náměstí 375/4, o návrzích na zrušení části opatření obecné povahy odpůrce ze dne 1. 3. 2021, č. j. MZDR 47828/2020-16/MIN/KAN, ve znění opatření obecné povahy odpůrce ze dne 22. 3. 2021, č. j. MZDR 47828/2020-56/MIN/KAN, o námitce podjatosti vznesené navrhovatelem a) proti soudcům 6. soudního oddělení Nejvyššího správního soudu ve věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 6 Ao 7/2021,

t a k t o :

Soudci Nejvyššího správního soudu JUDr. Filip Dienstbier, JUDr. Tomáš Langášek a Mgr. Veronika Baroňová **nejsou vyloučeni** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 6 Ao 7/2021.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Čtyřmi samostatnými návrhy se navrhovatelé u Nejvyššího správního soudu domáhali zrušení části shora uvedeného opatření obecné povahy odpůrce. Usnesením ze dne 27. 4. 2021, č. j. 6 Ao 7/2021-36, spojil Nejvyšší správní soud tyto návrhy ke společnému projednání s tím, že nadále budou vedeny pod sp. zn. 6 Ao 7/2021. Navrhovateli a) bylo toto usnesení doručeno dne 28. 4. 2021. V reakci na tento procesní postup požádal navrhovatel a) dne 28. 4. 2021 Nejvyšší správní soud o zaslání návrhů ostatních navrhovatelů a vyjádření odpůrce k těmto návrhům. Podáním ze dne 5. 5. 2021 vyjádřil navrhovatel a) svůj nesouhlas se spojením věci; dle jeho názoru především neexistuje pro takový postup dostatečná opora v aplikovaném procesním předpisu (soudním řádu správním – dále jen „s. ř. s.“) a procesní postup Nejvyššího správního soudu lze proto považovat za obcházení zákona. Spojení věci nepovažuje za vhodné ani s ohledem na skutečnost, že jím uplatněné námitky proti opatření obecné povahy jsou odlišné od námitek dalších účastníků.

[2] Ve věci bylo Nejvyšším správním soudem nařízeno jednání na 11. 5. 2021. Bezprostředně před zahájením jednání navrhovatel a) (v reakci na sdělení předsedy senátu,

že i přes existenci výjimky pro soudní jednání budou mít členové senátu nasazeny respirátory a vyzval k témuž i přítomnou veřejnost, kromě případů, kdy by jim bránily v jejich ústním projevu) požádal, aby v průběhu dokazování přítomné osoby sňaly respirátory „aby bylo vidět jejich hodnocení jednotlivých důkazů a případně vztah k řízení“. V opačném případě by byl nucen vznést námitku podjatosti, neboť by bylo „porušeno právo na to, aby účastníci byli řádně seznámeni s tím, jak vnímají jednotlivé důkazy, případně návrhy na dokazování při tomto jednání.“ Podle jeho názoru nelze bez odložení respirátorů rozlišit, jaký mají účastníci či soudci „vztah k řízení“. Tuto žádost odůvodnil též požadavkem na zachování důstojnosti soudního jednání, a to i s ohledem na závažnost projednávané věci, která bude mít „dalekosáhlý dopad do celé společnosti“. Po krátké, neoddělené poradě senátu předseda senátu sdělil, že tomuto požadavku nevyhoví, neboť má za to, že i když platná protiepidemická opatření ochranu dýchacích cest při soudním jednání nepřikazují, neznamená to, že by nebylo právem osob, které se takového jednání zúčastní, respirátor použít. V návaznosti na to navrhovatele a) vyzval, aby, hodlá-li námitku podjatosti uplatnit, podrobněji formuloval její důvody. Navrhovatel a), s odkazem na ustanovení § 80 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích (který stanovuje obecné povinnosti soudců – pozn. NSS), uvedl, že „soudce má povinnost dívat se účastníkovi do tváře“ a „účastník má právo dívat se do tváře (...) soudci, když vidí, jak rozhodne o jakémkoli procesním návrhu“. Dále uvedl, že již dříve „podal procesní návrh“, respektive „námitku“ proti spojení svého návrhu s návrhy dalších účastníků, přičemž o tomto návrhu nebylo dosud rozhodnuto. Tento postup soudu považuje za vadný z důvodů uvedených pod bodem [1] tohoto odůvodnění. Na dotaz členů senátu, zda si je vědom, že v tomto směru vznáší námitku proti procesnímu postupu soudu, navrhovatel a) sdělil, že si to uvědomuje, postup Nejvyššího správního soudu však považuje za excesivní, porušující jeho právo na řádné projednání věci. Takový postup považuje za porušení § 80 odst. 1 zákona o soudech a soudcích. K dotazu předsedy senátu navrhovatel a) dále uvedl, že ze stejných důvodů vznáší též námitku podjatosti přítomné zapisovatelky. Ostatní účastníci řízení se k této námitce podjatosti vyjádřili tak, že se k ní nepřipojují. Po oddělené poradě senátu předseda senátu v reakci na vznesenou námitku podjatosti nařízené jednání zrušil s ohledem na nutnost rozhodnout nejprve o této námitce způsobem předvídaným v ustanovení § 8 odst. 5 s. ř. s.

[3] V souladu s platným rozvrhem práce byla věc předložena k rozhodnutí 3. soudnímu oddělení tohoto soudu. V rámci předkládací zprávy členové senátu shodně uvedli, že k věci, účastníkům ani jejich zástupcům nemají žádný vztah a necítí se být podjatými. Předseda senátu JUDr. Filip Dienstbier dále uvedl, že před jednáním, v souladu se současnou praxí tohoto soudu, informoval účastníky, že soud bude i při vědomí existence výjimky z příslušného mimořádného opatření jednat v respirátorech. K témuž vyzval i účastníky s tím, že po dobu svého ústního projevu mohou respirátor odložit, bránil-li by jim v projevu. Na to zareagoval navrhovatel a) výzvou, aby členové senátu respirátory odložili, což odůvodňoval zejména požadavkem na zachování důstojnosti jednání. Tento požadavek, formulovaný jako „podmíněnou námitku podjatosti“, členové senátu odmítli, přičemž JUDr. Dienstbier navrhovatele a) informoval, že si je vědom možnosti jednat i bez respirátoru, jeho použití však považuje za své právo, neboť tím chrání své zdraví i zdraví osob přítomných jednání. Současně vyjádřil názor, že ponechají-li si osoby v soudní síni na ústech respirátory, nepovede to k ohrožení důstojnosti soudního jednání. Navrhovatel a) na toto stanovisko zareagoval vznesením námitky podjatosti členů senátu; jako druhý důvod podjatosti uvedl, že soud dosud nerozhodl o jeho návrhu na vyloučení spojených

pokračování

věcí k samostatnému projednání. K posledně uvedenému důvodu JUDr. Dienstbier uvedl, že navrhovatel a) se sice proti spojení věcí ke společnému projednání ohradil, žádný návrh na jejich vyloučení ale nepodal. Nadto považuje tento důvod namítané podjatosti za vyloučený ve smyslu ustanovení § 8 odst. 1 *in fine* s. ř. s. Soudkyně Mgr. Veronika Baroňová a soudce JUDr. Tomáš Langášek v zásadě shodně uvedli, že námitku podjatosti považují za procesní obstrukci. Navrhovatel a) se nejprve snažil vynutit si od členů senátu sejmutí respirátorů podmíněně, a poté co s tímto požadavkem neuspěl, vznesl námitku podjatosti i formálně. Požadavek na sejmutí respirátorů považují za neoprávněný, přičemž odmítnutí uvedeného požadavku nemá na důstojnost soudního jednání vliv. Shodně též uvedli, že druhý důvod tvrzené podjatosti vychází z předchozího procesního postupu soudu a je proto podle § 8 odst. 1 s. ř. s. nepřipustný; i přes toto poučení však na něm navrhovatel a) trval.

[4] Pokud jde o samotné posouzení důvodnosti vznesené námítky podjatosti, je vhodné uvést, že integrální součástí práva na spravedlivý proces tak, jak je vymezeno v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, je garance toho, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce. Princip nestranného, nezávislého a spravedlivého rozhodování představuje základní pilíř a předpoklad fungování soudní moci a všichni soudci jsou povinni jej ctít a naplňovat.

[5] Odrazem uvedeného principu je ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s., které uvádí, že soudci jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, *jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednáváné věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.*

[6] Důvodem vyloučení je tedy jen taková povaha subjektivního vztahu soudce k věci samé, k účastníkům či jejich zástupcům, která je natolik objektivizovatelná, že lze důvodně pochybovat o soudcově nepodjatosti. Při úvahách o vyloučení soudce z důvodů uvedených v ustanovení § 8 s. ř. s., je nicméně nutno postupovat velmi obezřetně, neboť jde o výjimku z ústavní zásady, podle které nesmí být nikdo odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak jak zákon, a na něj navazující rozvrh práce, určují osobu zákonného soudce (příslušného soudního oddělení, senátu), je tato příslušnost zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci lze proto jen výjimečně a ze závažných důvodů, které mu, alespoň potenciálně, brání rozhodnout v souladu se zákonem, nezájatě a spravedlivě (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003 – 16; citovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná z <http://www.nssoud.cz>).

[7] Podle § 8 odst. 5 věty první až třetí s. ř. s. může účastník nebo osoba zúčastněná na řízení namítnout podjatost soudce, soudní osoby, tlumočníka nebo znalce. Námitku musí uplatnit do jednoho týdne ode dne, kdy se o podjatosti dozvěděl; zjistí-li důvod podjatosti při jednání, musí ji uplatnit při tomto jednání. K později uplatněným námitkám se nepřiblíží. Námitka musí být zdůvodněna a musí být uvedeny konkrétní skutečnosti, z nichž

je dovozována. Oběma procesním podmínkám navrhovatel a) dostál. Námitku podjatosti, vycházející z jeho přesvědčení o kolizi požadavku senátu na použití respirátorů při jednání s požadavky plynoucími z ustanovení § 80 odst. 1 zákona o soudech a soudcích a s požadavkem na zachování důstojnosti jednání, uplatnil bezprostředně poté, co senát neakceptoval jeho návrh na jednání (respektive provádění dokazování) bez těchto ochranných pomůcek. Pokud jde o druhý důvod tvrzené podjatosti, ten navrhovatel a) nespojoval přímo s vydáním usnesení o spojení věcí (kde by již nebyla splněna podmínka zakotvená v § 8 odst. 5 věty druhé před středníkem s. ř. s. – viz výše bod [1] tohoto odůvodnění), ale s premisou o indolenci soudu, který dle jeho názoru nerozhodl o návrhu na vyloučení jeho návrhu k samostatnému projednání. Jakkoli podání ze dne 5. 5. 2021 nelze za takový návrh považovat, nelze pro potřeby posouzení včasnosti uplatněné námitky podjatosti klást navrhovateli a) k tíži jeho nesprávnou představu o procesní relevanci tohoto podání a je třeba vycházet ze subjektivního přesvědčení navrhovatele a) o jeho obsahu a důsledcích. Měl-li tedy navrhovatel a) za to, že zmiňovaný přípis byl návrhem na vyloučení věci, o kterém soud dosud nerozhodl, lze lhůtu jednoho týdne pro vznesení námitky podjatosti považovat rovněž za splněnou. Námitku také zdůvodnil, neboť uvedl skutečnosti, z nichž podjatost soudců dovozuje. Nejvyšší správní soud se tedy touto námitkou může zabývat věcně.

[8] Nestrannost soudce se zkoumá jednak z hlediska subjektivního, jednak z hlediska objektivního. Pro posouzení je rozhodující hledisko objektivní (okolnosti zakládající pochybnost o soudcově nepodjatosti), avšak podpůrně se přihlíží i k subjektivním hlediskům (osobnímu přesvědčení) účastníků či soudce samotného (obdobně viz usnesení tohoto soudu ze dne 13. 4. 2010, č. j. Nao 13/2010 - 68).

[9] Subjektivní kritérium vypovídá o postoji soudce ve vztahu ke konkrétnímu případu. V dané věci z vyjádření soudců šestého senátu vyplývá, že k účastníkům, jejich zástupcům ani k projednávané věci nemají žádný poměr a necítí se být pro projednání a rozhodnutí věci podjatí.

[10] Z hlediska objektivního má při posuzování námitky podjatosti, pokud jde o důvod, spočívající v tvrzené nečinnosti soudu, který neměl reagovat na návrh na vyloučení věci k samostatnému projednání, klíčový význam ustanovení § 8 odst. 1 věta třetí s. ř. s., podle níž *důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech*. Je evidentní, že zde navrhovatel dovozuje možnou podjatost senátu ze způsobu vedení řízení, odkazuje tedy na *postup soudu v řízení o projednávané věci*. Samotný postup soudu (soudců) v řízení (ať již jde o jeho nečinnost, způsob, jakým bylo rozhodováno, připuštění či odmítnutí provedení konkrétních důkazů apod.) ovšem s ohledem na zcela jednoznačnou dikci zákona důvodem pro vyloučení soudců nemůže být *per se*. Jinými slovy, ani v situaci, kdy by soud při projednávání věci skutečně pochybil (což ovšem *prima vista* není případ řízení vedeného pod sp. zn. 6 Ao 7/2021), není to důvodem pro vyloučení soudců, kteří se na tomto postupu či rozhodování podíleli. Ve snaze překlenout tento jednoznačný a judikaturou nesčíslněkrát potvrzený závěr se navrhovatel a) snaží argumentovat tvrzením o excesivním pochybení v postupu šestého senátu tohoto soudu, atakujícím jeho právo na řádné projednání věci. V čem má tento excesivní rozměr spočívat, tedy proč se nemá jednat o běžné pochybení soudu, ale o případ, kdy existují indicie, že takové pochybení má původ

pokračování

v podjatosti soudu (soudců), ovšem nikterak neobjasnil. Lze tedy uzavřít, že tato část uplatněné námitky podjatosti není důvodná.

[11] Co se týče druhého důvodu namítané podjatosti, tedy odmítnutí členů šestého senátu tohoto soudu sejmout si po dobu jednání (respektive při dokazování) respirátory, potažmo jeho žádosti, aby stejně postupovaly i osoby přítomné v jednací síni, s výjimkou svých ústních přednesů, navrhopatel a) především namítal, že takový požadavek je neslučitelný s imperativem důstojnosti soudního jednání. Tuto argumentaci však blíže nerozvedl a Nejvyššímu správnímu soudu není zřejmé, v čem konkrétně by k tvrzenému zásahu do této zásady soudního řízení mělo dojít. Užití ochranných pomůcek dýchacích cest je v době nepříznivé epidemické situace legitimní, odůvodnitelné a obecně akceptovatelné ve všech oblastech sociální interakce, v řadě případů je vyžadováno i dosud platnými opatřeními Ministerstva zdravotnictví (fakt, že tato opatření jsou aktuálně podrobována soudnímu přezkumu, na tom ničeho nemění). Skutečnost, že pro účely soudního jednání povinné použití respirátorů u osob přítomných soudnímu roku již není povinné vyžadováno, neznamená, že jde o požadavek samoučelný, jehož splnění by soud nemohl vyžadovat. Lze jistě připustit, že pro osoby přítomné soudnímu jednání představuje jistý diskomfort a může do určité míry i komplikovat provádění dokazování, to však nemá žádnou zřetelnou souvislost s požadavkem na zachování důstojnosti soudního jednání.

[12] Závěry uvedené v předchozím odstavci dávají do určité míry i odpověď na druhý důvod tvrzené podjatosti soudců, spojený s požadavkem soudu na užití respirátorů u soudního jednání, a sice tvrzení navrhovatele a), že tento požadavek je v rozporu s povinnostmi soudců uvedenými v § 80 odst. 1 zákona o soudech a soudcích a představuje porušení práv účastníků řízení podrobněji uvedených v odst. [2] tohoto odůvodnění. I zde lze konstatovat, že Nejvyšší správní soud nevidí žádnou souvislost mezi obecně formulovanými požadavky zákona na řádný výkon funkce soudce a na jeho chování v občanském životě a předmětným požadavkem soudu. Navrhovatel a) i v tomto případě ustal na pouhém odkazu na toto ustanovení (podpořeném pouze jeho doslovnou citací), aniž by blíže objasnil, v čem konkrétně onu souvislost spatřuje a která konkrétní povinnost soudce měla být soudci šestého senátu tohoto soudu porušena. Jeho argumentace o existenci práv účastníků doslovně reprodukováných v odst. [2] výše, je jen obtížně uchopitelná a lze se jen domnívat, že navrhovatel a) jí míří na zásady ústnosti a bezprostřednosti dokazování, jejímž výrazem je i požadavek na přímý, nezprostředkovaný kontakt soudu, účastníků, svědků a případně soudních znalců při dokazování. Jelikož však v daném řízení tyto důkazy (dosud) prováděny nebyly, nelze bez dalšího dovozovat, že předmětný požadavek soudu tuto zásadu jakkoli atakoval. Má-li navrhovatel a) za to, že součástí práva na spravedlivý proces je i možnost účastníků sledovat mimické projevy dalších osob v jednací síni při provádění dokazování, jde jen o ničím nepodložené tvrzení, které nemá zákonnou oporu, jakkoli je za standardních podmínek taková možnost zajisté žádoucí. Přestože tedy požadavek soudu na užití respirátoru u všech osob přítomných v jednací síni tuto možnost omezil, jde, jak již bylo vyloženo výše, o požadavek nikoli samoučelný, nýbrž reflektující dosud přetrvávající nepříznivou epidemickou situaci. Ani tento tvrzený důvod tedy nezakládá pochybnosti o nepodjatosti soudců šestého senátu Nejvyššího správního soudu v daném řízení.

[13] Nyní rozhodující senát Nejvyššího správního soudu se pak musí pozastavit nad argumentací užitou navrhovatelem a) i nad způsobem její prezentace. Je s podivem, že jako osoba aktivně vykonávající advokátní praxi volí při uplatnění důvodů tvrzené podjatosti soudců formulace, o jejichž významu se lze jen dohadovat; nadto námitku podjatosti vznáší na základě argumentace, která se zcela mívá se zákonem stanovenými důvody pro vyloučení soudců, a trvá na ní i poté, co po poučení soudu přizná, že si je okolností vylučujících možnou podjatost soudců vědom. Takový postup vede nejen ke zbytečnému ztěžování průběhu řízení, ale vzbuzuje pochybnosti i z hlediska jeho stavovských povinností plynoucích zejména z čl. 4 a čl. 17 Etického kodexu advokáta (usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku).

[14] Vzhledem k tomu, že navrhovatelem a) uvedené skutečnosti nemohou být, ve smyslu ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s., důvodem pro vyloučení soudců, rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že ve výroku jmenování soudci nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 6 Ao 7/2021.

[15] O námitce podjatosti směřující proti osobě zapisovatelky nebylo tímto rozhodnutím rozhodováno s ohledem na procesní postup předvídaný v ustanovení § 8 odst. 5 *in fine* s. ř. s.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. května 2021

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu